

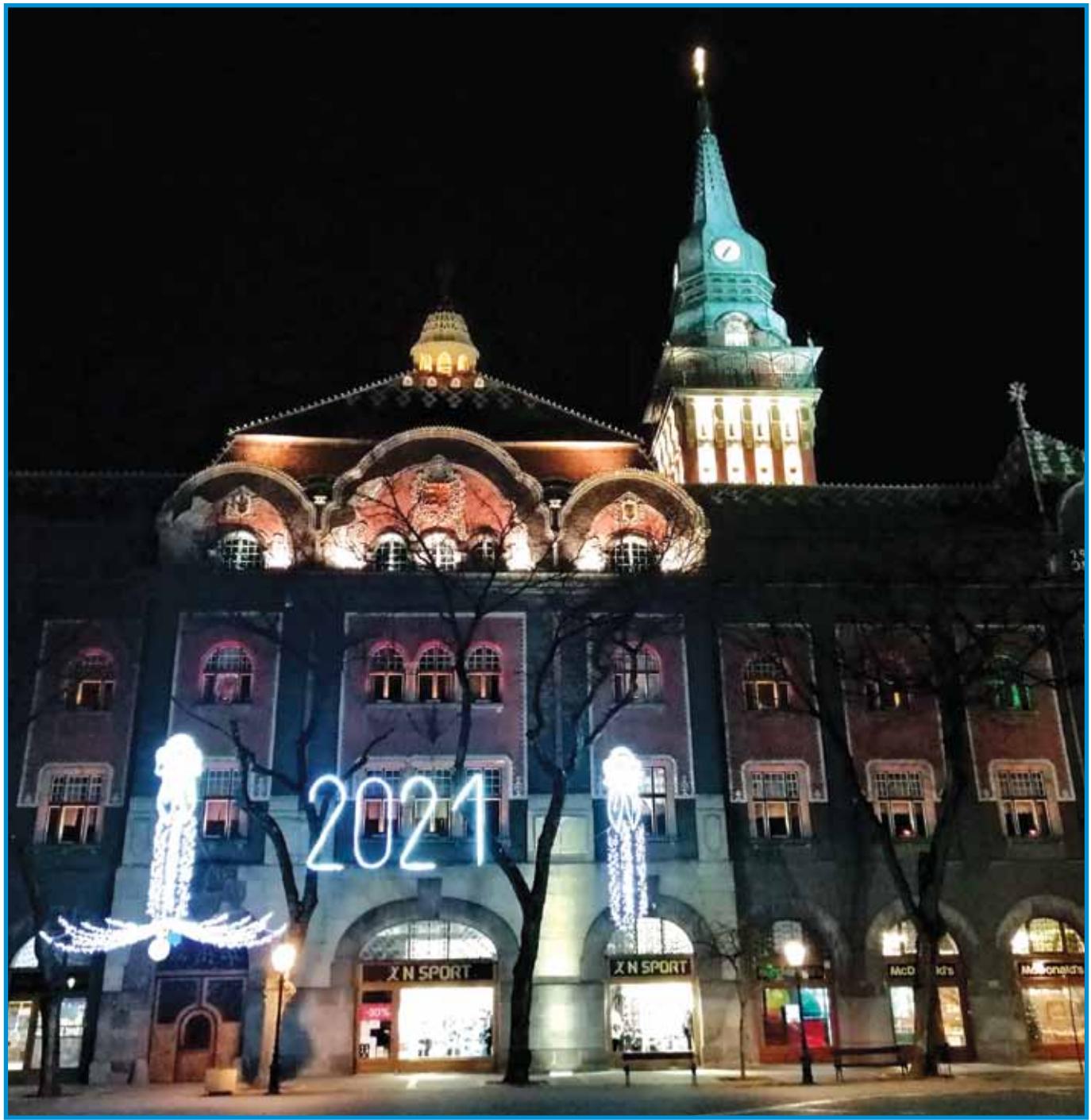
Суботички

Subotički

МОЗАИК – MOZAIK

БИЛТЕН БРОЈ 3 * ДЕЦЕМБАР 2020.

BILTEN BROJ 3 * DECEMBER 2020.

Aktivne zajednice grade demokrastko društvo

Bez dobromernog i otvorenog društva, koje je spremno da pripadnicima svake zajednice obezbedi jednakе uslove za razvoj i zadovoljavanje njenih potreba ne možemo da govorimo o vladavini demokratije a ni ni o jednakom stepenu društvene odgovornosti svih učenika.

Za predstavnike romske zajednice možemo reći da su tipičan primer za ovu tvrdnju. Generalno gledajući, iako Romi spadaju u najsiromašniju kategoriju stanovništva, šira društvena zajednica je u protekle dve decenije pokrenula ozbiljniju podršku za promenu stanja. Romi su pre toga, unutar svog korpusa, našli potencijal i zajednicu predstavili kroz organizovanje Svetskih kongresa, internacionalnih asocijacija, lokalnih udruženja... Slali su poruke o svom položaju i međunarodnoj i lokalnoj zajednici. Međutim, predstavljeni problemi i nezavidan položaj Roma je sporadično rešavan. Zbog periodičnog i nesistemskog rešavanja problema, u romskoj zajednici se nije moglo razviti znanje kako da se koriste instrumenti za ostvarivanje „prava“, a ni za „obavezu“ prema široj zajednici, koja proizilazi iz „prava“. Većinsko stanovništvo, po pravilu, zanemaruje ove činjenice i pasivnost i odsustvo inicijativa za promenom statusa tumači kao argument da „oni“ (Romi) nisu zainteresovani da promene način života, ne žele da sarađuju, ne žele da rade.... Posledica ovakvih stavova je izolacija manjine od većine. Ovo stanje prati i samoizolacija romske zajednice od društvenih dešavanja. Stavovi većinskog stanovništva su postali stereotip u društvu koji prelazi granice država i u pojedinim krugovima se manifestuje i javnom i prikrivenom diskriminacijom prema celoj zajednici. U malim sredinama, gde ne postoje razvijene romske organizacije, romska zajednica će se, bez adekvatne dobromerne i kontinuirane spoljne podrške, koja će delovati u skladu sa definisanim dokumentima o implementaciji ljudskih prava, veoma teško izboriti sa ovim negativnim stavovima i stereotipima.

Položaj romske zajednice u društvu može se menjati samo uz aktivno učešće romskog i većinskog stanovništva u saradnji sa državnim institucijama koje tim aktivnosima daju legalitet i legitimitet. Te aktivnosti moraju biti sinhronizovane, u partnerstvu sa inistitucijama i prisutne na svim nivoima gde živi romska populacija.

Ovakvim stavom i kontinuiranim delovanjem u oblastima koje imaju zadatak da ojačaju kapacitete romske zajednice da aktivno učestvuje u izgradnji društva, omogućujemo marginalizovanoj zajednici da koristi svoje pravo ali i da pokaže da je odgovorna članica sistema.

Najsigurniji mehanizam za izgradnju društvenog ambijenta koji omogućava zajednički život i prosperitet svih zajednica je obrazovanje u kome niko nije, bez njegove volje, izdvojen u posebna odelenja po nacionalnoj, rasnoj ili verskoj osnovi.

Za izgradnju inkluzivnog društva je neophodno istovremeno delovanje više činilaca. Državni sistem treba da kreira inkluzivnu politiku na osnovu koje se razvija inkluzivna praksa. U radu sa zajednicama, praktičari moraju biti stručni i odgovorni, jer njihov rad dopriosi stvaranju društvenog ambijenta za razvoj inkluzivne kulture. Tada razlike neće biti prepreka za zajednički život.

Stevan Nikolić, Asistent projekta

ИМПРЕСУМ
СУБОТИЧКИ СУБОТИЧКИ
МОЗАИК - MOZAIK
ДЕЦЕМБАР 2020 ГОДИНЕ

БРОЈ 3

Уредници Билтена:

Савез националних заједница Суботице

*
Главни и одговорни уредник
МАРКО МАРЈАНУШИЋ

*
Технички уредник
ТХОМАС ШУЈИЋ

*
Администрација: Хрватско културно просветно друштво „Матија Губец“

Билтен реализују сарадници :

Удружење грађана Едукативни центар Рома,
Хрватско културно просветно друштво

„Матије Губец“,

Удружење Црногорца Суботице,

Буњевачка матица,

Немачки народни савез,

Удружење грађана македонске националне

заједнице Северно-бачког округа

„Илинден-Суботица“

Друштво Русина у Суботици,

Друштво Словенаца у Суботици-Триглав,

Културни центар Кинеза

„Суботички билтен МОЗАИК-MOZAIK је објављен уз финансијску помоћ Европске уније. За садржину овог билтена искључиво је одговоран Град Суботица, као прималац финансијске помоћи и партнер удружење грађана Едукативни центар Рома. Садржина нипошто не изражава званичне ставове Европске уније.“

Savez udruženja nacionalnih zajednica Subotice

У предходном dvobroju biltena Mozaik. objašnjena je struktura i forma (odnosno neformalnost) organizacije Saveza udruženje nacionalnih zajednica Subotice. Mnogi bi pomislili da takva struktura, bez formalno registrovanog udruženja, ne može ni da funkcioniše. Ali kad se uzme u obzir zrelost i entuzijazam članova udruženja i njihovih rukovodstava, i ovakva struktura predsedništva sasvim dobro može da predstavi sve atraktivnosti porekla i folkloru članica.

U tom smislu predstavnici udruženja, članice Saveza udruženje nacionalnih zajednica Subotice, intenzivno pokušavaju da na „otvoreni teren“ iznesu najatraktivniju sliku sopstvene kulturno-istorijske ostavštine. Uvažavajući to, da žive u okruženju koje izuzetno pozitivno prihvata različitosti i sa krajnjom tolerancijom i samo učestvuje u pozitivnoj realizaciji tih kulturno-istorijskih manifestacija, nacionalne zajednice su pravi izvor prikazivanja folkloru koji se ne može videti na drugi način.

Savez je u sklopu sopstvenih inicijativa dogovarao i utvrđivao sa udruženjima - članicama, neke važne aspekte međusobne saradnje. Pre svega, udruženja su prihvatali inicijativu da se bilo koja manifestacija koji organizuje članica saveza, podeli sa ostalima. Time su i ostala udruženja, svako prema svojim mogućnostima, davala odgovarajući doprinos u međusobnom upoznavanju i podršci za ostvarenje odgovarajućeg programa. Na taj način se širilo i pojedinačno poznanstvo ali i međusobno uvažavanje ljudi različitih nacionalnosti. Time su se otvarale i razne vrste ideja o mogućim stvaranjima zajedničkih programa, bilo kulturno-istorijskog ili sportskog sadržaja.

Savez će naravno, u sklopu svojih aktivnosti nastaviti sa intenziviranjem ovih vrsta inicijativa od strane udruženja, članica. Namera nam je da se u narednim godinama, akcenat stavi na uključenje mlađih, koji bi trebali da promovišu svoju nacionalnu zaostavšinu u najboljem i najlepšem svetu u gradu i pred građanima.

I pored toga što Protokol o međusobnoj saradnji predviđa aktivan rad na ostvarivanju baš tih kulturno-istorijskih aspekata, i pored toga što su učesnici udruženja, članice

Saveza, veoma zainteresovani da ostvare što bolje predstavljanje specifičnosti folklora i ostalih umetničkih aspekata, ipak nešto nedostaje. U ovom slučaju, sa tačke gledišta ovog Saveza, nedostaje aktivnija podrška nadležnih organa gradske uprave Subotice. Gradska uprava se institucionalno bavi organizovanjem manifestacija koje oslikavaju određene, već, karakteristične vrste, subotičkih svečanosti, koje naravno, uključuju i nacionalne zajednice. Ali tu se u suštini, pojavljuju jedna ili dve nacionalne zajednice, koje su brojčano najzastupljenije. Dakle, ono što nedostaje, lako bi se moglo ispraviti i nadoknaditi time što bi Gradska uprava i nadležne službe dale prostor i ostalim nacionalnim zajednicama.

Taj prostor bi se sastojao u usvajanju, od strane Skupštine Grada, jednog datuma, koji bi se mogao nazvati „DAN NACIONALNIH ZAJEDNICA SUBOTICE“. Tog dana bi udruženja, članice Saveza udruženje nacionalnih zajednica Subotice, sa tim da je prostor otvoren i za druge zajednice, koje se do sada nisu angažovale, dobile priliku da prikažu zanimljivosti iz svoje nacionalne zaostavštine. Nadajmo se da će e-list „Mozaik“ biti dobra podloga da gradska uprava sagleda sopstvene mogućnosti u pogledu

stvaranja prostora za prihvatanje ovakvih inicijativa.

I pored dobrih želja za rad svakog pojedinačnog udruženja, nije zgoreg istaći da većina Udruženja nema adekvatne uslove za ozbiljniji rad na razvoju sopstvenih kulturno-istorijskih ideja i ambicija. Problemi se nalaze, najčešće, u nedostatku adekvatnog prostora za rad, čime se automatski smanjuje entuzijazam, posebno mlađe populacije, da se uključe u neku sekciju, kojom bi se promovisalo predstavljanje te zajednice. Takođe, većini rukovodnih struktura u udruženjima, veoma bi dobro doslo usmeravanje na organizaciono i projektno angažovanje, čime bi se do određene mere kompenzovao nedostatak sredstava. Finansijska sredstva su uvek jedan od kamena za spoticanje u ozbiljnijoj aktivnosti udruženja. Savez udruženja nacionalnih zajednica Subotice će u narednoj godini, sa svoje strane učiniti određene napore da se ovo stanje popravi.

**Pripremio: Aleksandar Ivović,
član Predsedništva Saveza**

PAL WOMEN- AŽUTIPE TARDŽARDE KUPENGO

Sar avilo o virus Covid 19 thaj kana phenda pes kaj si ande lumja e pandemija, manušenđe, čeruthnđe, raštrendje anda ande sajekhđesesco trajo e averčhandmata. Avilo bindžanglipe so avele majdur. E čerutne ćidepes thaj ande javin mothode kaj si len pharimata thaj katar e raštra roden ažutori. Raštrako sitemo sigo kerda mobilizacija te šhaj te aresen te den agoripe pe bipindžardi situacija. Pala kaja situacija, bućarne ande firme kasko bućaripe rodel te ćiden pes majbut manuša, sar ande hotelurja, e bašalne, manuša save bićinen pe forurja....čhutine si ande bipindžardi situacija. Savorende crdapes e dar katar e nevi situacija ande savi sikadolpes o čorpe, a vo crdel vi aver bilačhimata.

Kasavi situacija si vi ke džuvlja save si ande bilačhi situacija bute bršenca (džuvlja, Rromnja, džuvlja save sas ando phanglipe, džuvlja migraturja, našavde andar pire phuvja, invalidurja, manuša save dine ando čorpe, terne, phure ...). Savora amen, ande hrani vrjama haćardma lengo them kaj si bidžanglipe so avela tehara, dar pala avutnipe

Ando baro procento kaja kupa džuvljendji si harnjardi pala leđe orturja. Maškar lende, Rromnja kava majbut drom haćardine. Či aresline dži ke pire orturja kaj si len averčhande morčhi, kaj si rromnja, kaj si dživlja, seksualno orijentacija, religija, savi klasa si, kaj korkorro vazdel e čhavoren, kaj si bućarne. E rromanja si rigatimi kupa maškar rigatime kupe andar amalipe. Kava čaćipe čerel lendar te aven bizurale pe socijalne thaj ekonomikane averčhandimata save šhaj te vazden len ando amalipe.

Kana si nesavo manuš bibućardo majlungo vrjama, korrkoro phare šhaj te boldel pes te avel aktivno ando amalipe. Ke kodova manuš avel demotivacija savi, bi avrjalutne lundževrjamko ažutipe, katar lačhevojaće subjekturja, korkorro či averčhandilapes.

Šaipe pala džuvlja, save si ande bilačhi pozicija, te vazdel pes majope lengo than ando amalipe. del projekto PAL Women tala o alav "Zuralipe socijalno džuvljengo bućaripe thaj fundope firmengo pala inkluzivne kupe". Kava projekto čerel pes ande 7 phuvja: Češko, Srbija, Belgija, Grčko, Italija thaj Španija. ande ERAZMUS + programo.

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Gindo projekto si te e džuvlja save si ande bilačhi pozicija ando amalipe, zujaren pes trujal o treningo pala lendje fundošće kompetencije pala socijalno bućaripe thaj marketingo thaj te ažutilpe lendji integracija ando amalipe. Šerutno po projekto si cídipe *HOUSE OF NATIONAL MINORITIES* andar e Češko. Ande e Srbija o projekto čerel Edukativno maškar e Rromengo andar e Subotica.

Prevod Stevan Nikolić

PARTNERSHIP

The partnership of 7 partners from 6 EU member states (Czech Republic, Spain, Serbia, Greece, Bulgaria, Belgium and Italy) has been brought together in order to form a cohesive partnership, complementing each other in terms of skills, experience, expertise and knowledge as well as operational and functioning background.

Erasmus+

PAL WOMEN - PODRŠKA UGROŽENIM GRUPAMA

Pojava virusa Covid 19 i proglašenje pandemije na globalnom nivou, građanima, privredi, državama su se svakodnevnom životu desile velike promene. Pojavila se neizvesnot, proizvođači su se organizovali i javno rekli da su u krizi i da od države zatraže pomoć. Državne strukture su se ubrzano mobilisale kako bi se u hodu rešavali nepredviđene situacije. Zbog nastale situacije, zaposleni u firmama, čija delatnost predviđa masov-

nija okupljalja, poput radnika u ugostiteljstvu: muzičara, konobara, kuvara, trgovaca na pijacama,...stavljeni su u neizvestan položaj. Kod svih se pojavio strah od nove situacije u kojoj se nazire siromaštvo a ono povlači i druge prateće posledice.

Ovakvo stanje je kod žena koje se nalaze u nepovoljnem položaju prisutno decenijama (žene, Romkinje, žene koje su bile u zatvoru, migrantkinje, izbeglice, osobe sa invaliditetom, ljudi koji su ušli u zonu siromaštva, mlade i starije osobe koje imaju problema...). Svi smo u kratkom vremenom periodu mogli da osetimo njihov svet neizvesnosti, strahova za budućnost.

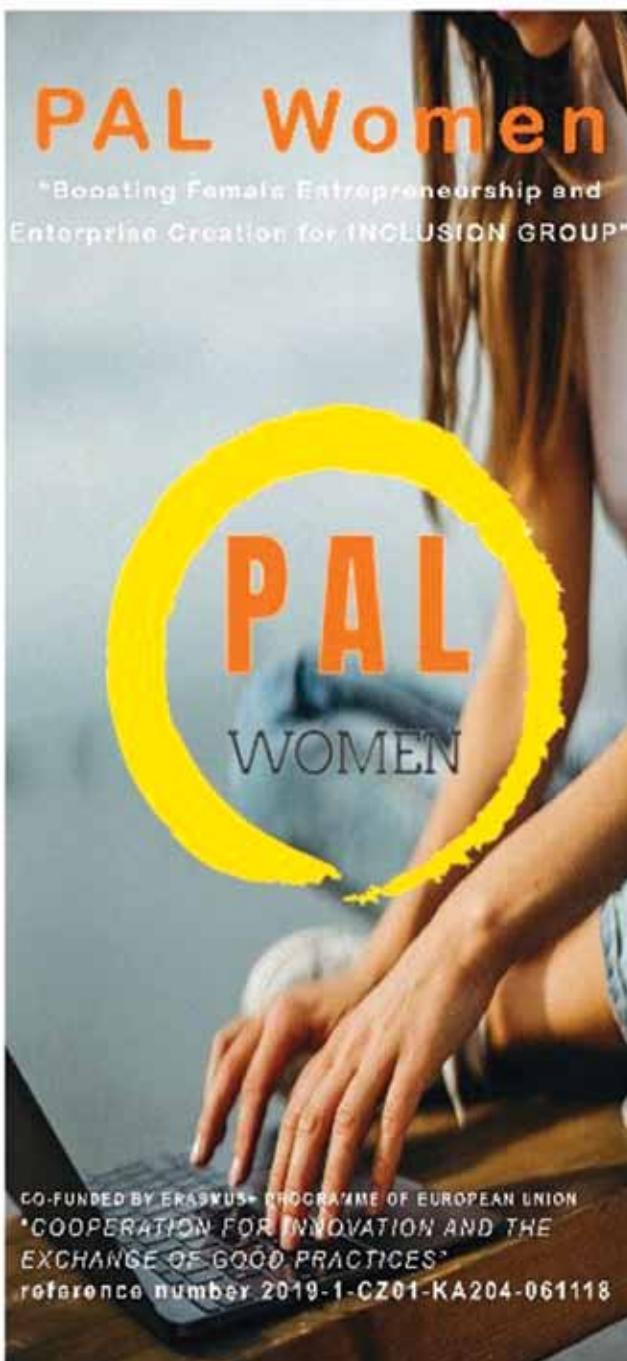
U velikom procentu, ova grupa ljudi su višestruko diskriminisane. Među njima, Romkinje su višestruko diskriminisane. Diskriminisane su na osnovu boje kože, nacije, roda, seksualne orijentacije, religije, klase, ili kao samohrane majke ili radnice. One su marginalizovana grupa unutar marginalizovane grupe. Ova činjenica ih čini slabijima i ranjiviji na bilo koju vrstu socijalnih ili ekonomskih promena.

Kada je osoba nezaposlena u dužem vremenskom periodu, postaje hronična. Javlja se demotivacija koja, bez spoljne i dugoročne podrške, od strane zainteresovanih subjekata se neće sama promeniti.

Podrška za unapređenjem položaja žena u nepovoljnem položaju pruža projekat PAL Women pod nazivom „Jačanje socijalnog preduzetništva žena i stvaranje preduzeća za inkluzivne grupe“. Realizuje se u 7 zemalja: Češkoj, Srbiji, Belgiji, Bugarskoj, Grčkoj, Italiji, i Španiji u okviru ERAZMIS + programa.

Cilj projekta PAL Women je da se žene u nepovoljnem položaju osnaže, putem treniga poboljšaju njihove osnovne kompetencije u pogledu socijalnog preduzetništva i marketinga i podrži njihova integracija u društvene tokove. Nositelj projekta je organizacija *HOUSE OF NATIONAL MINORITIES* – iz Češke. U Srbiji projekat realizuje Edukativni centar Roma iz Subotice.

Miloš Nikolić

ROMAKTED Program pokreće romsku zajednicu u Čantaviru

U okviru ROMAKTED Programa, koji realizuje Grad Subotica uz podršku Saveta Evrope, "Ácsi" Roma Egyesület, Szabadka/Udruženje Roma „Ači“/ je u Čantaviru imalo dve aktivnosti sa romskom zajednicom: slobodno vreme mlađih i unapređenej zdravlja romskih žena. Koordinatorka ovih aktivnosti je bila predsednica udruženja, gospođa Klaudija Kurina.

Sa mladima iz romske zajednice je održano pet radionica. U prijatnom ambijentu OŠ "Hunjadi Janoš" iz Čantavira i stručnu podršku radioničarki, učiteljica Hedvig Šooš i Petkovć Anitu, mladi učesnici su bili veoma aktivni.

Pre prve radiocie, učenici iz nižih razreda su dobili udžbenike koje je nabavio Grad Subotica u saradnji sa Edukativnim centrom Roma.

Tema prve radionice je bila "jesen u mom kraju". Učesnici su govorili o jeseni kao godišnjem dobu ali i o problemima sa kojima se tada suočavaju. Govorila su o kišnim i hladnim danima kada su, zbog nedostatka odeće i obuće, ostajala kod kuće. Uz podršku radioničarki, učesnici su pokazali kako vide jesen. Napravili su od papira kišobran,

kao neophodan rezvizit zaštite od kiše, i u ukrašavanju su pustili maštu. Uživali su u radu. Želeli su da podele priče iz porodičnog života.. Svako je spremio crtež o svojoj porodici.

Sledeća radionica je bila posvećena prijateljstvu. Učesnicima je prikazan film sa ovom temom. Nakon toga su učesnici radionice, kroz razgovor i crtež, predstavili svoje prijatelje. Igrali smo se sa raznim društvenim igrama.

Učesnici radionica su dobili poklon u vidu školskog pribora. Nekoliko učenika je dobilo i kišobrane kako bi mogli dolaziti u školu i kada pada kiša. Sa malim zalaganjem, romskoj deci iz Čantavira je na kratko obezbeđne ambijent, pažnja koja im je dala mogućnosti da iznesu svoje mišljenje, podele emocije i pokažu da žele da se uključe u sve tokove koje žele mladi njihovih godina.

Stevan Nikolić

Zdravlje -naša najveća potreba

Romska zajednica u Čantaviru živi u lošim stambenim i životnim uslovima. Takvo stanje nepovoljno utiče na zdravlj Stanovnika. Kao posebna ugrožena grupa u ovoj zajednici su romske žene. Za njih je u ambulantni Doma zdravlja u Čantaviru, od 06.10.2020. do 15.10.2020. godine održano 5 radionica. Učesnice radionica su bile žene uzrasta od 12 do 65 godine. Teme radionice su bile: Značaj ranog razvoja dece, Dečiji brakovi, Pubertet kod mlađih, Zdravlje kao

osnova za dug život, Rano otkrivanje raka dojke i grilića materice. Navedene teme obuhvataju sve segmente života, ukazuju na značaj ranog razvoja deca ali i potrebu za odustajanja od ranih brakova. Loše životne trendove treba menjati jer ova pojava sprečava kvalitativne promene u zajednici. Briga o zdravlju je bitna za celu zajednicu. Loši uslovi života utiču i na životni vek. Statistika je surova i kaže da svaki stoti Rom doživi 60 godina. Prosečan životni vek je 48 godina.

Polaznice radionica su imale priliku da sa doktoricom razgovaraju o zdravlju ali i da izmere pritisak, šećer. Ovakve tematske radionice će podstići stanovnike u podstandardnom naselju da međusobno razmenjuju informacije i da šire ideju o potrebi za očuvanjem zdravlja.

Stevan Nikolić

Udruženje Crnogoraca Subotice

Pandemija je tokom 2020-ta godina svima, u velikoj mjeri, poremetila realizaciju predviđenih planova i programa rada. Udruženje Crnogoraca Subotice je za tok ove godine imalo dosta pripremljenih aktivnosti, koje su zbog epidemiološke opasnosti kod okupljanja i druženja morale biti odložene ili zaustavljene u cijelosti. Pa ipak, neki elementi rada i u ovim problematičnim vremenima nijesu izostali.

Naime, prostorije udruženja, koje su svojevremeno veoma lijepo uređene, ipak su doživjele problem sa vlaženjem zidova. Angažovanjem predsjednika Bulatovića i pojedinih članova predsjedništva, pripremljena je aktivnost rekonstrukcije da bi se prostor ponovo doveo u mogućnost za normalnu upotrebu. Jedan od motiva i potreba za sanacijom ovoga problema, je i to što se priprema postavljanje i otvaranje „Biblioteke“ udruženja, koja bi trebala da sabira djela istaknutih pisaca kako Crnogorskog porijekla, tako i drugih.

Uz nadu i pretpostavku da će iduća godina biti daleko relaksiranija kad je u pitanju aktuelna epidemija, predsjedništvo je počelo sa pripremom novih planova i programa kojima bi se nastavile aktivnosti na višem nivou od dosadašnjih.

i mladih poeta“, „Crnogorsko veče“, „Izložbe crnogorskih nošnji i starog oružja“, itd...

Kao što se vidi, planovi i programi su ambiciozni, ali njihov cilj je samo jedan: privući što veći broj mlađe populacije kako onih crnogorskog porijekla, tako i svih ostalih, koji su raspoloženi da se upoznaju sa tradicionalnim a posebno starinskim elementima življenja u Crnoj Gori.

Ipak, svi ovi planovi i programi udruženja su povezani i sa prilično izraženim problemima kako u samoj organizaciji sprovođenja određenih programa, zatim finansiraju svih potreba za realizaciju programa, tako i u animaciji članstva, posebno mlađe populacije.

Nedostatak finansijskih sredstava je u udruženju izražen kao i u svim drugim sličnih udruženja. Strogo programsko finansiranje, naravno, ne ostavlja nikakvog prostora za održavanje i unapređenje prostornog ambijenta Udruženja, pa se mora pribegavati sponsorском vidu pribavljanja sredstava, što u ovim vremenima predstavlja pravi podvig.

Radi toga je predsjedništvo stalo na stanovište da je potrebno učiniti značajno angažovanje članova na propagiranju pozitivnih aspekata svih ovih planova i programa sa stavljanjem akcenta na to da je u pitanju društveno korisna i značajna aktivnost na promociji onih vrijednosti koje će bez ovakvog angažovanja polako ali sigurno otici u zaborav i nestati. Načini današnjeg društvenog razmišljanja i angažovanja u velikoj mjeri zanemaruju tradiciju i tradicionalnost kao osnovu izvirne kulture koja je u ovim vremenima pod strašnim pritiskom poništavanja i brisanja. Ostaje nuda da će takav prilaz članstvu obezbjediti i dovoljan nivo finansijskih sredstava da udruženje nastavi svoje aktivnosti na dobrobit člansta ali i ostalih sugrađana u Subotici.

**Pripremio: Aleksandar Ivović,
član Predsjedništva**

Jedna od prvih aktivnosti bi se usmjerila na osnivanje sekcije pod nazivom „Mala škola besjedništva“, poznatog i popularnog u Crnoj Gori, a koja je tako zamišljena da prikupi talentovanu mlađu populaciju. Ostale aktivnosti ulaze u već poznati kliše koji se i ranijih godina praktikovalo: „Dani crnogorske kulture uz pozorišne i filmske predstave“, „Kultурно-umjetnički i dramski programi uz tradicionalne guslarske večeri“, „Književne večeri i promocije novih

IX. seminar bunjevačkog stvaralaštva u Tavankutu

Hrvatsko kulturno prosvjetno društvo „Matija Gubec“ iz Tavankuta od 15. do 17. srpnja organiziralo je IX. seminar bunjevačkog stvaraštva. Ovogodišnji polaznici seminara su zbog proglašene pandemije bili iz Tavankuta, Ljutova, Bajmoka i Subotice. Njih četrdeset i dvoje su se u tri dana oprobali u različitim radionicama, teorijskim i praktičnim vještinama. Osim što je bilo moguće uvježbati postojeće plesne i glazbene vještine, seminar se pokazao kao prigodno mjesto učvršćivanje prijateljstava, timskoga rada ali i aktivnog odmora.

Ovogodišnja tema seminara bio je običaj Bunjevački svatovi, a u svojem programu obuhvatio je pet tematskih cjeline u kojima su se šire obrađivali pojedini elementi tradicijske kulture bunjevačkih Hrvata: ples, tamburaška glazba, tradicijski instrument – gajde i frula, slamarstvo kao izvorna likovna tehnika, a ove godine polaznice su se uključile i u gastro sekciju.

Na plesnom se dijelu seminara, koji je vodio **Ivica Dulić**, prezentiran je izvorni način izvedbe bunjevačkih plesova. U okviru ovog dijela seminara **prof. Emina Tikvicki** održala je sate tradicijskog pjevanja, na kojima su polaznici učili pjesme vezane za »Bunjevačke svatove«.

Polaznici seminara posvećenog tamburaškoj glazbi, odnosno temi *Glazbena pratnja bunjevačkih pjesama i plesova*, a koji je vodio **prof. Vojislav Temunović**, obradili su segmente: Tambura kao narodni instrument Bunjevaca, Tehnika sviranja na tamburi, Tamburaški orkestar, Dirigiranje i rad sa orkestrom, Tamburaška literatura s akcentom na bunjevačkim zapisima, glazbena pratnja bunjevačkih plesova, Pjesame za »Bunjevačke svatove«, Tamburaška partitura, Tamburaški instrumentarij. U sviranju tradicijskih instrumenta ove godine radilo se samo na gajdama. Predavač na ovom dijelu seminara bio je **Augustin Žigmanov** koji je ovoga puta radio online konzultacije zbog nemogućnosti da se okupi veći broj polaznika.

U ovogodišnjem seminaru je bila aktivna i gastro radionica u koju se uključilo osam polaznika, te koji su se oprobali u izradi do-

mače tarane sa divenicom. Voditelji su bili **Vesna i Goran Francišković**. **Dobrinka Babijanović** prezentirala je način izrade tzv. »duvani listića« dok su **Ruža Stantić i Branka Vujić** radile domaći pekmez od zardelija (marelica).

Zbog pandemije korona virusa i zabrane okupljanja većeg broja ljudi na otvorenom i zatvorenom prostoru uobičajeni svečani program završetka IX. seminara bunjevačkog stvaraštva nije se mogao realizirati. No pojedini fotografski prilozi te video i audio zapisi mogu se pogledati i poslušati na facebook stranici Seminar bunjevačkog stvaraštva.

I. D.

DRUŠTVO SLOVENACA U SUBOTICI „TRIGLAV”, DELNIČKA 2

Rezultati dela društva

Delo sekcij in dejavnosti izven le-teh so dali odmevne rezultate.

Tako je otroška dramska sekcija vsako leto pripravila po eno lutkovno predstavo. S temi predstavami smo nastopali v Subotici, gostovali pa smo v Zrenjaninu, Vršcu, Banjaluki, Ljubljani, Postojni, v Brežicah, na Ptuju in v več drugih manjših krajih v Sloveniji. Vrhunec dela te sekcijske je bila igrana predstava **PICA AL POTICA**, ki smo jo izvedli celo v "Dečjem pozorištu" v Zemunu. V tej sekcijski je dozorelo več odličnih recitatorjev, ki so sodelovali in osvajali prva mesta na srečanjih v Zrenjaninu (MOJA SLOVENSKA BESEDA) in v Subotici na občinski in področni ravni (Kristina Kovač Pečkei, Ivan Kovač, Andrej Race ...).

K delu z otroki se je pridružilo tudi neki starejših članov Društva. Ko srečanje v Zrenjaninu ni bilo več tekmovalno, so trije naši odrasli člani izvedli več zahtevnih recitacij v igralni predstavi **PICA AL POTICA**, v kateri otroci niso imeli vlog odraslih, temveč so te prevzeli na sebe starejši člani.

V tej kategoriji bi lahko navedli (že tradicionalna) **SREČANJA OTROŠKE USTVARJALNOSTI**, ki potekajo že 15 let. Udeleženci so otroci iz Društev Slovencev iz Niša, Beograda, Novega Sada, Zrenjanina, Vršca in Rume. Vsako leto so se srečanja udeležili tudi učenci iz izbrane osnovne šole iz Slovenije, enkrat pa tudi otroci narodne skupnosti Slovencev iz Madžarske.

Člani Društva so gostili tudi nekaj slovenskih umetnikov. Med njimi je bil najpomembnejši Feri Lainšček, ki je v dvorani gimnazije izvedel literarni večer.

Pevski zbor Društva obstaja od leta 2003, javno pa nastopa od 2004. Prvi nastop je bil na I. srečanju slovenskih pevskih zborov v Subotici. Teh srečanj je bilo do sedaj 16 (na žalost srečanja letos nismo mogli izpeljati). Zbor je nastopal na prireditvah v Subotici, Novem Sadu in v Sloveniji (Ljubljana, Stična, Ptuj, Bled ...)

Dopolnilni pouk slovenščine poteka med šolskim letom. V prvih letih obstoja Društva je pouk izvajala naša članica, kmalu pa je v

organizaciji Ministrstva za izobraževanje R Slovenije pouk začela izvajati učiteljica iz Slovenije.

V the letih smo imeli tudi več športnih aktivnosti. Tako je nekaj naših ekip sodelovalo (nekatere so tudi zmaga) na nordijski hoji, ki jo organizira Društvo Slovencev iz Zrenjanina.

Sredi maja organiziramo **EKOLOŠKI IZLET**, med katerim člani Društva odstranjujejo smeti, ki ostanejo po prvomajskih druženju drugih v okolici jezera Majdan.

Igor Race, predsednik Društva

DRUŠTVO SLOVENACA U SUBOTICI „TRIGLAV”, DELNIČKA 2

Rezultati rada društva

Sve navedene aktivnosti, kroz sekcije i van njih, dale su i zapažene rezultate.

Dečja dramska sekcija svake godine pripremala po jednu lutkarsku predstavu. Te predstave izvođene su, kako u Subotici, tako i u Zrenjaninu, Vršcu, Banja Luci, Ljubljani, Postojni, Brežicama, Ptiju i mnogim manjim mestima u Sloveniji. Vrhunac rada ova sekcija je zabeležila igranom predstavom **PICA AL POTICA** koja je izvedena i u Dečjem pozorištu u Zemunu. Ista sekcija iznadrila je niz vrsnih recitatora koji su učestvovali i osvajali prva mesta na smotrama u Zrenjaninu (MOJA SLOVENSKA BESEDA) i u Subotici na opštinskom i regionalnom nivou (Kovač Pečkei Kristina, Kovač Ivan, Race Andrej...).

U rad sa decom su se pridružili i neki stariji članovi Društva. Tako je, kada je smotra u Zrenjaninu izgubila takmičarski karakter, troje naših odraslih članova izvelo niz zahtevnih recitacija a u igranoj predstavi **PICA AL POTICA** deca nisu imala uloge odraslih već su to preuzeli na sebe stariji članovi.

osnovnih škola u Sloveniji kao i jednom, deca nacionalne manjine slovenaca iz Mađarske.

Članovi Društva su imali priliku da ugoste neke od slovenačkih umetnika. Svakako najznačajniji među njima bio je

U ovoj kategoriji bi se mogli naći i (već tradicionalni) **SUSTRETI DEČJEG STVARALAŠTVA** koji su se održavali 15 godina za redom. Učesnici su bila deca iz društava slovenaca u Nišu, Beogradu, Novom Sadu, Zrenjaninu, Vršcu i Rumi. Svake godine učesnici su bili i učenici neke od

Feri Lajnščak koji je u sali gimnazije održao književno veče.

Hor Društva postoji od 2003. godine a javno nastupa od 2004. Prvi nastup bio je na I susretu slovenačkih horova u Subotici. Ovih susreta je do sada bilo 16 (na žalost ovogodišnji nisu mogli biti održani). Hor je nastupao na smotrama u Subotici, Novom Sadu i u Sloveniji (Ljubljana, Stična, Ptuj, Bled...)

Časovi slovenačkog jezika održavaju se u vreme trajanja školske godine. U prvim godinama postojanja Društva nastava se je odvijala individualnim naporima starijih članova da bi ubrzo, u organizaciji ministarstva za školstvo R Slovenije, nastavu izvodila učiteljica iz Slovenije.

I malo smo ovih godina i dosta sportskih aktivnosti. Tako je nekoliko naših ekipa učestvovalo (a neki i pobedili) u nordiskom hodanju koje organizuje Društvo slovenaca iz Zrenjanina.

Polovinom maja organizujemo **EKOLOŠKI IZLET** TO-KOM KOGA ČLANOVI Društva uklanjaju smeće nastalo tokom prvomajskog izleta u okolini jezera Majdan.

Race Igor, Predsednik Društva

BOŽIĆNI OBIČAJI KOD BUNJEVACA

Božićnjak

Uoči jednog od najvećeg katoličkog sveca Božića, kojeg slavimo 25. decembra, pravi se tradiciolani kolač Božićnjak, koji se kod Bunjevaca vikovima pravi na sam Badnji dan, ko simbol jaslica, Betlehema, odnosno rođenja Isusa. O nastanku oblika Božićnjaka bački Bunjevaci, koji je po izgledu jedinstven u svitu, ima vrlo malo izvora. Viruje se da je nasto u protekli 300 godina. Način izrade (postupak izrade tista i pravljenje kolača) vikovima se

prinosio s kolina na kolino i sačuvan je u izvornom obliku. Pravljenje figura od tista za kolač razlikuju se (sa zvizdom ili bez, sa granom ili bez ...) u zavisnosti od familijarne tradicije. U periodu od 1945-1990., Božićnjaci su ritko viđani, skoro su nestali. Devedeseti godina ponovo se pojavljuju i može slobodno kast da su Bunjevci svoj kolač „Božićnjak“ vratili, odnosno sačuvali od nestajanja.

Kad se spomene Božićnjak – božićni kolač - mogu se naći spomeni na prostorima Dalmatinske zagore, ko običnom kvasnom kolaču u obliku lepanje.

O izgledu današnjeg Božićnjaka bački Bunjevaca, postoje narodna virovana – tumačenja - da je izgled Božićnjaka nasto kad god davno na bunjevačkim salašima. Bunjevci, rasuti po nepriglednim bačkim ravnicama, u vreme božićni svetaca kad su obično bile velike i jake zime sa puno sniga (ni pišice, ni na koli) često puta nisu mogli otic u crkvu na Ponoćnicu, pokloniti se novorođenom Isusu u jaslicama. Muku koju osiće virnik za taki propust je privelik da bi se nosio jedared, a ne često, što se njima dešavalо zbog snigova. Žene su se dositile i našle načina kako da naprave Betlehem u svojoj kući.

Bunjevci su od pantivika bili veliki poštovaoci svoje vire. Ona je za njih i početak i svršetak svega „pravilo i učiteljica života“, idejom da naprave Božićnjak olakšali su sebi muku, grižu savisti za počinjenim grijom, što nisu

bili u crkvi na Ponoćnici. Cigurno i sama pomiso da na svom salašu, koji za Bunjevce predstavlja kulu bunjevačke svosti, imalo je smisla praviti Betlehem, koji će predstavljati simbol Betlehema, crkve, vire cilog Božića.

Badnji dan je vreme s kojim se završava zimski četrdesetodnevni post, kad počinje četvorodnevna svetkovina okrenuta prvenstveno porodici. Proslavljanje ovog sveca, uz tradicionalno usklađena vrska pravila kroz narodne običaje, daju posebnu duhovnost i lipotu u svečarskim danima. Božić je svetac cile familije i po tradiciji očekiva se da ona bude na okupu.

Za Božić, dan Isusovog rođenja svi se pripravljaju na svoj način. Bački Bunjevci nose posebno poštivanje prema kruvu. U svakodnjivom životu, kruv je osnovna rana za čovika, nuz opštu zafalu i molitvu Bogu, dok je u blagdanskom vremenu kruv dar i oblik žrtve, naminjene održenom božanstvu, Bogu.

Tako osmišljen Božićnjak – jaslice, crkva, salaš u malom, posvećen je prvenstveno viri, životu i svemu živom na salašu od ljudi, biljaka i životinja, cilog božanskog univerzuma. Našim pricima, bilo je važno kako izgleda Božićnjak, koji će biti postavljen ko Betlehem na svečanom astalu pored propeća, mladog žita i sviče ko očišćenje rođenja malog Isusa.

Božićnjak se po tradiciji pripravlja na Badnje jutro. Pravio samo jedan. U nikim familijama, ako je bilo da se skoro udala čer, mater bi i njoj ispekla Božićnjak i poslala.. Umesto kruva, peklo se onoliko pleteni kolača, koliko je tribalo ukućanima za cito božićni svetac.

Izgled Božićnjaka

Božićnjak je najčešće kružnog oblika, dimenzija priseka od oko 25-35 cm, a zakuvava se s vodom, el najčešće mlikom. Gornja površina kolača Božićnjaka, ukrašava se s figurama koje se prave od beskvasnog tista – odnosno od vode i brašna.

Tisto za Božićnjak se pravi od tri lepanje (simbol Svetog trojstva), koje moraju bit jednako debele i lipo okrugle. Izmed lepanje utsne se gvozden novčić. Okolo se opaše pletenicom, upletenim tistom. Na gornju lepanju, prvo se metne križ – od tista, čiji su krajevi malo zasićeni.

U rasičene krajeve križa i u sridinu, meće se po jedna ružica, (simbol pet Isusovi rana). Na sridinu kolača se meće Blažena Divica Marija, povezana s maramom na dva kraja, mali Isus u krilu il u kolivki, do nji Sv. Josip. Na vrvu se napravi drvo sa nikoliko grana i zvizda padavica, koju prate tri Kralja.

Ispod se redaju pastiri, ovce, volovi, krmača koja doji prasice, nasađena kvočka, pivac sa kokoškama, pućak i pućka, guske, razne tice, ševa, sunce, mjesec, zvizde... vinogradari meću i grozd grožđa, evenku i vinsko bure, sve to koliko veličina kolača dopušta. Po nikom običaju, nisu mećali konja jer je on ola životinja. Na kraju se sve primaže percetom umočenim u umućeno žumance.

Po starovinskom običaju figure su slagali na kolač i pekli zajedno s njim. U novije vreme osušene figure u lerni, polipe se biljancetom na ispečen Božićnjak. Ovako okićen Božić-

njak je dvobojan, pa blidi likovi odudaraju od njegove lipe rumene boje.

Tom lipom Božićnjaku na svečanom astalu za Badnje veče domaćica bi tribalo da doda po koju jabuku, malo suvi šljiva, koji češanj bilog luka, ora u lupinji, u čaši zeleno žito i svici u žitu.

Božićnjak se sklanja prije užne na Svr godine. Domaćin bi ga blagoslovio pa raspolovio na glavi položaja il najmlađeg diteta i svakom za astalom podilio po jedan komad. Naj-sričniji je bio onaj ko je u svom komadu našo novčić. Ako bi novčić dobio domaćin, obično bi ga zadivo u slime.

U svakodnivnom životu, kruv je osnovna rana kojom se zadovoljavaju čovikove potrebe, nuz opštu zafalu i molitvu Bogu, dok je u blagdanskom vrimenu kruv dar i oblik žrtve naminjene održenom božanstvu, el Bogu.

Božićnjak ima veoma značajnu ulogu kod očuvanja i njevanja bunjevačke tradicije i vire, kojoj su Bunjevcii oduvik bili posebno privrženi. Izgradit i sačuvat ovaku jedinstvenost je vrlo značajno za opstanak kako samog etnikusa – naroda, tako i njegovi osobnosti pa i posebnosti u odnosu na druge sunarodnike i pored nezavidne situacije nestajanja.

T.B.

Bunjevačka poezija

STARI PALIĆKI SALAŠ

PALIĆKA JESENJA ELEGIJA

Žuto lišće je prikrilo paličke staze,
vitar blago miluje golo granje,
laste i rode na topli jug odlaze,
lipi, vedri dana je sve manje.

Sumorna jesen na Palić stiže,
sminulo, sunčano lito,
dani su kraći, noći sve bliže,
priroda uvik izmeni sve to.

Posmatram zalazak crvene kugle
koja polako u mirni Palić tone,
poslidnje zrake su ko zlatne igle.
Za koji tren će nestat i one.

Tad će tmina prikrit ravnicu,
čuće se samo dalek lavež pasa,
dok Mjesec miluje zvizdu Danicu
srce mi drće, Palić se talasa.

Marko Marjanušić

Uz obalu, na domaku trske i ševara,
stoji jedna kuća, kuća zdravo stara.

Mali je to salaš sirotog ribara,
sad o njemu više niko se ne stara.

Krov od trske već se sasvim nakrivio,
još se samo stare, trule grede vide.

I odžak se crni u cripove sakrio,
dok zabati trošni na svom mistu side.

Tavanice blatne skoro više nema,
samo čvrsto slime ode još postoji
Nema ni pendžera, ni drvenog trema,
a umesto vrata crna rupa stoji.

Oko kuće samo visok raste krov,
povr njega onaj stari čeram viri,
osto je još rovaš i duboki rov,
a kroz srušen čardak tijo vitar piri.

Nuz obalu još su dva svezana čamca.
Pokatkad iz trske stidljivo provire,
pripuni su vode do samog pramca
i palički talasi u njima se smire.

Kad se danjom gleda prema tom salašu,
kad se baci pogled na taj stari kraj,
tad lipota budi bujnu maštu našu –
stari salaš opet ima lipotu i sjaj.

Marko Marjanušić

ŽUTA DUNJA NA ORMARU

Sviraj, sviraj, tamburice,
nek ti lipe bruje strune,
a one su priča pune.
Znadu one pismu staru
žutoj dunji na ormaru.

Volilo se dvoje mladi
na livadi kraj ševara,
volilo se s puno žara.
Priča to je zdravo stara.
Žuta dunja sa ormara.

Ne znam šta se posli zbilo
i šta ji je rastavilo.
Misec žuti samo znade
da i ona tad nestade.

Samo zora kad zaplavi
lik se kadgod njezin javi.
Zatalasa njena sena
ko u sinjem moru pena.

Sviraj, sviraj, tamburice,
tiji šapat sa ravnice
žutoj dunji na ormaru.
Nek zapamti priču staru.

Geza Babijanović

OPAKLIJA

Na salašu, u komari,
opaklija jedna stara
u sanduku tužna leži,
a crvena na njoj šara.

A kadgod je, zdravo davno,
nju nosio i moj dida.
Pa ni zimi, ni u lito
nije tio da je skida.

Nosio je kad je čuwo
ovce svoje na pašnjaku.
Bila mu je na ramenu
i po danu, i po mraku.
Ta vljda je jednog dana
tako tila viša sila,
pa se moja stara majka
na pašnjaku zadesila.

Čuvala je ona guske
pa se zdravo umorila.
Sila na tu opakliju
ne bi li se odmorila.

Eto, tako je počelo –
od te strare opaklige.
Ta drukčije ne mož biti
kada grudi mladost grije.

I tako se, može kasti,
opaklij tušta fala,
čerez nje se moja majka
Za mog didu i udala.

Nema više mojeg dide,
a ni majke moje stare.
Ovo vrime neumitno
sve odnosi i sve tare.

I sad samo ona osta.
Trpi tužnu svoju muku.
Na salašu, u komari,
Opaklija u sanduku.

Geza Babijanović

Kina-kulturni centar Subotica

Puno sam razmišljaо о tome šta bi trebalo istaći kada bi se pravio jedan program o Kini, ali i o životu kineske populacije u Subotici. Kada bi se pravila neka vrsta promocije kako o Kini, tako i o Kinezima u Subotici, došao sam do zaključka da bi to moglo, na primer, izgledati i ovako:

1. Organizacija seminara na temu „Život u Kini“
2. Prezentacija kineske Opere
3. Prikaz pisanja kaligrafskim pismom
4. Prezentacija poznatih vera u Kini, sa naglaskom na Budizam
5. Seminar na temu vrsta hrane u Kini kao i njihove pripreme
6. Prezentacija vrsta borilačkih veština zastupljenih u Kini
7. Osnivanje sekcije za učenje kineskog jezika

U Republici Srbiji, kao i u Republici Mađarskoj postoji dosta kineskih udruženja sa kojima bi se mogla ostvariti veoma plodna saradnja iz Subotice.

Udruženje u Subotici je veoma zainteresovano da uspostavi vrlo otvorene kontakte sa Ambasadom Kine u Beogradu upravo radi izložbi i promocija, kao i radi podrške izgradnji Kineskog kulturnog centra na Novom Beogradu, na mestu gde je nekad bila Kineska ambasada, bombardovana od strane NATO-a.

Takođe, veoma aktuelna je i tema otvaranja Kineskog kulturnog centra u Subotici ili na Paliću, da se sve što je moguće iz domena kulture Kine približi građanima Srbije.

Ali, mora se naglasiti da Kina-kulturni centar kao Udruženje, nema svoje prostorije za sada u Subotici, pa će to biti prioriteten zadatak za članstvo.

Tekst pripremio : Kesegi Tibor

中华文化中心

我想了很多，在制作一个有关中国的计划，也涉及有关苏博蒂察的中国人口的生活。

如果对中国和中国的华人进行某种形式的宣传 Subotica，我得出的结论是，例如，它可能像这样：

- 1.组织“中国生活”研讨会
- 2.戏曲介绍
- 3.显示书法文字
- 4.介绍中国著名宗教，重点是佛教
- 5.中国食品种类及其制备方法研讨会
- 6.介绍中国武术的类型
- 7.设立中文学习科

塞尔维亚共和国和匈牙利共和国有很多中国人，可以从中取得非常丰硕合作的协会 苏博蒂察。

Subotica的协会对建立非常开放的协会非常感兴趣，与中国驻贝尔格莱德大使馆联系以进行展览和促销，以及支持新贝尔格莱德中国文化中心的建设，在前中国大使馆的现场，遭到炸弹袭击 北约。

此外，中国文化中心开幕的主题 Subotica或Palić，将来自中国文化领域的一切可能带给人们

塞尔维亚公民。

但必须强调的是，中国文化中心作为一个协会，没有自己的组织。

目前位于Subotica，因此它将成为会员的优先任务。

Die deutsche Minderheit in Serbien wurde im zwei neue Bücher auch durch Aktivitäten des Deutschen Volksverbandes mit dem Hauptsitz in der Stadt Subotica vorgestellt

Serbiendeutsche 2020“ ist der Titel des neuen Buches von dr. Frank W. Wagner, welche im Sommer 2020 in Hamburg erscheinen ist. Das Buch befasst sich mit der Vergangenheit, der Gegenwart und mit der Zukunft der deutschen Minderheit in Serbien.

Es ist für uns eine besondere Ehre, dass auf dem Ti-

telbild des Buches das Wappen des Deutschen Volksverband abgebildet ist. Unser Verband hat sein Hauptsitz in der Stadt Subotica in Serbien.

Das Buch besteht aus zwei Teilen. Der erste Teil befasst sich mit kulturellen sowie soziologischen Hintergründen der Minderheit. Der zweiter Teil bietet einen interessanten Einblick durch zahlreiche Interviews. Unter anderem auch mit mit Bodo Hombach, dem ehemaligen Chef des Bundeskanzleramtes unter Kanzler Schröder, und mit Univ.-Prof. Dr. Reinhold Reimann der Sekretär der Deutschen Weltallianz und Obmann des AKVS.

Der Deutsche Volksverband ist der älteste aktiver Verein der Deutschen in Serbien. Rudolf Weiss, der Präsident des Deutschen Volksverbandes, ist auch mit einem Interview vertreten. Weiss hat die Zielen und Aktivitäten des Verbandes und die Lage der deutschen Minderheit in Serbien vorgestellt.

In ihrem Buch „**Mein Donauschwaben**“ (Salzburg, Wien) setzt sich die Autorin dr. Dorothea Steinlechner-Oberläuter mit der Nachkommen deutscher Vertriebener und mit der Angehörigen der deutschen Minderheit in Serbien auseinander.

Sie hat Donauschwaben, einer deutschen Minderheit in Südosteuropa, rechteschiert. So entstand durch Recherchen, Erkundungsfahrten, Analysen und Reflexionen ein interessantes Buch. Der Blick in die Vergangenheit macht Versöhnung im Heute möglich. In diesem Buch ist die Lage der deutschen Minderheit in Serbien auch durch den Aktivitäten des Deutschen Volksverbandes aus Subotica vorgestellt. Das Foto zum Tekst über uns ist die vier sprachige Tafel am Eingang des Deutschen Volksverbandes in Subotica.

ŽIVOT PODUNAVSKIH NEMACA U SRBIJI

Kroz rad Nemačkog narodnog saveza sa sedištem u Subotici predstavljen je život Podunavskih Nemaca u Srbiji u dve nedavno objavljene knjige u Austriji i Nemačkoj

Knjiga „Nemci u Srbiji 2020. godine“ objavljena je u junu 2020. na nemačkom jeziku u Hamburgu. Autor ove knjige, gde su u prvom delu sociološke i kulturne analize, je sociolog, dr. Frank W. Wagner. Ova knjiga predstavlja najnovije izdanje na ovu temu.

Za nas je posebna čast da je na naslovnoj strani knjige koja se bavi prošlošću, sadašnjosti i budućnošću nemačke zajednice u Srbiji upravo grb Nemačkog narodnog saveza sa sedištem u Subotici.

Drugi deo knjige su intervjuji. Sagovornici su, između ostalih, Bodo Hombach, koji je bio šef kabineta kancelara Šredera, i šef Pakta za stabilnost Jugoistočne Evrope i Balkana pri Evropskoj uniji, zatim prof.dr. Reinhold Reimann predsednik Kulturnog udruženja Nemaca u Južnoj Austriji a koji je i sekretar Svetskog saveza Nemaca koji je osnovan 2002. u Vašingtonu.

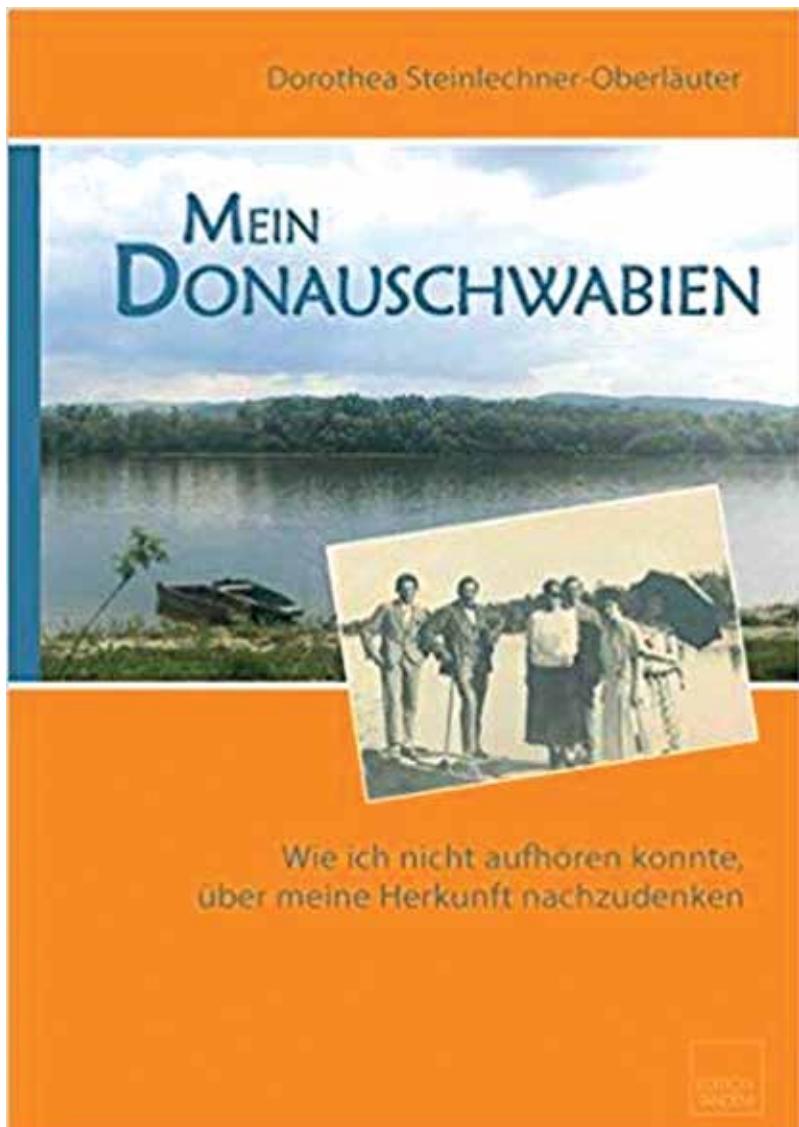
Nemce u Srbiji prikazali su kroz delovanje Nemačkog narodnog saveza sa sedištem u Subotici, kao trenutno najstarije postojeće organizacije Nemaca u Srbiji.

U junu prošle godine je objavljena knjiga „Mein Donauschwabien“ u Austriji od izdavača iz Salzburga i Beča. Autorka je dr Dorothea S. Oberläutner. Knjiga je predstavljena i na Sajmu knjiga u Lajpcigu i Frankfurtu uz brojne prezentacije u Austriji. Objavljena je uz podršku Kancelarije predsednika austrijske vlade i austrijskog vladinog fonda za kulturne projekte kao i fondacije Krovne organizacije Nemaca u Austriji.

Za nas je od posebnog interesa kako nas, kao organizaciju i kao pripadnike nemačke manjine ovde u Srbiji i gradu Subotici, vide u Austriji i kako nas doživljavaju nakon susreta sa nama.

U poglavlju pod nazivom „Pomirenje“ opširno se piše o Nemačkom narodnom savezu koji je

osnovan pre 24 godine u Subotici. Objavljen je i obiman intervju sa predsednikom Nemačkog narodnog saveza, Rudolfom Weiss-om. Objavljena je i fotografija višejezične table na četiri jezika i dva pisma na ulazu u sedište Nemačkog narodnog saveza u Subotici.

XXV. Festival Djeca su ukras svijeta u Tavankutu

Unedjelju 28. lipnja u Tavankutu je organiziran jubilarni XXV. Festival dječjeg stvaralaštva koji nosi naziv, »Djeca su ukras svijeta«. Festival je u Tavankutu nastao je s ciljem promidžbe folklornih aktivnosti najmlađih članova udruga, a pokrenut je 1996. godine.

Zahvaljujući mladim entuzijastima, voditeljima folklornih skupina **Sandi Benčik i Darku Prčiću**, Festival je i među najmlađim članovima tavankutskoga Društva shvaćen kao manifestacija koju zajedno grade, održavaju i populariziraju, dok se zahvaljujući tavankutskoj Osnovnoj školi rad folkornih sekcija održava u njenom prostoru. Iako je održavanje festivala bio do nedavno upitan zbog pandemije, festival je uspješno održan. Goste je pozdravio i otvorio Festival **Ladislav Suknović**, predsjednik HKPD »Matija Gubec«. Domaćini ovog jubilarnog festivala bila su djeca najmlađe dječje skupine Gupca, koju vodi **Sanda Benčik** te koji su izveli bunjevačke igre, dok je srednja skupina tavankutskih folkloriša koju vodi **Darko Prčić** također izvela bunjevačke plesove.

Pored domaćina Gupčevih plesača na XXV. Festivalu svoje učešće su uzeli i dvije dječje skupine HKC »Bunjevačkog kola« iz Subotice koji su izveli plesove Zagorja i Međimurja, HGU »Festival bunjevačkih pisama« iz Subotice sa mlađom postavkom svojih tambraša predstavili su nam se tamburaškim blokom i nekoliko bunjevačkih pjesama, dječja skupina HKU »Antun Sorgg« iz Vajske su nam se predstavili dječijim plesovima šokačkih Hrvata iz Bačkog podunavlja, CKPD »Princeza Ksenija« iz Lovćenca predstavili su nam se sa plesovima stare Crne Gore i plesovima Bokeljske mornarice.

I.D.

Sveti Ivan Cvitnjak

Članovi HKPD Matija Gubec iz Tavankuta su 27. lipnja, povodom blagana svetog Ivana Krstitelja u narodu poznatog kao sv. Ivan Cvitnjak, organizirali su Priskakanje vatre ispred Etno salaša Balažević u Tavankutu.

Ovaj se stari običaj bunevačkih Hrvata u Tavankutu organizira godinama u nazad, kako bi se mladim članovima prenijela tradicija. Sadržajan simbolima, ovaj je običaj poznat i po tome jer je Priskakanje vatre bio povod da se momci i djevojke sretnu, te da nakon preskakanja vatre zaplešu kola i parovne bunjevačke plesove. Prema ova-kvom modelu održano je i ovogodišnje priskakanje vatre u Tavankutu. Sudionici su bili članovi HKPD »Matija Gubec« iz Tavankuta, mještani Tavankuta i posjetioci iz okolnih mjesta.

Organizaciju ovogodišnjeg Piskakanja vatre pomogao je **Antun Mamužić**, koji je i godinama peuzeo na sebe brigu oko prikupljanja »ogrizona« za paljenje vatre, a **Darko Prćić** voditelj folklornog odjela sa članovima folklonog odjela organizirao je mlade, a posebno : **Nataliju Lukići**, **Ivanu Tikvicki**, **Milicu Tikvicki**, **Mihajlu Šrban**, **Nikolu Vujića** i **Ivanu Saulić** koji su brali ivanjsko cvijeće, pleli vjenčiće te koji su obučeni u narodnu nošnju započeli preskakanje vatre. Tavankutsko vatrogasno društvo bilo je i ove godine prisutno uz organizatore, kako bi u slučaju potrebe priskočili u pomoć.

I.D.

Руснаци у наиходзацим чаше

У складу зоз Статутом дружства Руснацох у Суботици и плани и активносци, а то пестоване, популаризоване и очуване руского јазика, литератури и култури медзи Руснацами у Суботици прейг' медзисобнога друженя и заједніцкого діствована у дружтве а и у ширшай заједніци.

Нажаль векша часц активносцих хвильково застановена. З оглядом же пре реституцију Дружтво страцело просториј котри достати од городу на хасноване почали проблеми зоз котрима дружтво и нешка воје. Пре тоги причини перше ше загашела фолклорна секција, драмска и жридовна група. Руски ентузијасти у Суботици намагали ше отријац секциј аж и у нових обставинах цо значело же у своїх домох отримовали проби шпиваня зоз младшима шпивачами, рецитованя и других догваркох цо були значни за суботичку руску заједніцу.

Подшвидшана асимилација, висельоване младих фамелijoх до иножемства и недостаток простору дзе би ше Руснаци зоз Суботици и околіска могли стретац приведли до оцудзования и непознаваня једних зоз другима.

Але и попри таких чешких обставинах традиционални манифестацији Руснацох у Суботици як цо то Наци-

оналне швето Руснацох, Јар др Мафтеја Виная, Кирбай и Спортски бависка Јаша Баков ше наставели отримовац а члени дружтва вжали учасц и у програмах других националних заједніцих.

У остатні час отверане нових роботних местох у Суботици допринесло же би ше и Руснаци зоз традиционалних руских штредкох почали присельовац до Суботици и так настала нова габа хтору би требало позберац и уключиц до активносцих Дружтва.

У медзисобних контактох медзи людземи выражене жадане же би ше ознака порушали секциј и пришло ше до заключеня же ёст потреби за факультативним виучованьем руского јазика зоз елементами национальнай култури на предшколским и школским уровню. На тот способ би ше створели нови генерацији. Таки освидомени млади Руснаци котри полюбели свою културу и јазик могли би ше уключиц до активносцих дружтва а самим тим и ожиц секциј.

Зоз звекшваньом числа членох Дружтва Руснацох у Суботици збогаци ше и сам културни живот, предложи ше руска традиција на наш хасен и хасен ширшай друштвеней заједніци у тим городу.

Rusini u narednom periodu

U skladu sa Statutom Društva Rusina u Subotici su i planovi i aktivnosti, a to je pre svega popularizovanje i očuvanje rusinskog jezika, literature i kulture među Rusinima u Subotici preko međusobnih druženja i zajedničkih aktivnosti u društvu i široj zajednici.

Nažalost veći deo aktivnosti trenutno je zaustavljen. S obzirom da je zbog restitucije Društvo izgubilo prostorije koje je dobilo od grada na korišćenje počeli su i problemi sa kojima društvo i danas vodi bitku. Zbog navedenih razloga prvo se ugasila folklorna sekcija, dramska i izvorna pevačka grupa. Rusinski entuzijasti u Subotici nastojali su održati sekcije i u novim okolnostima, a što je značilo da su u svojim domovima održavali probe pevanja sa mlađim pevačima, recitovanja i drugih dogovora i planova što su bili od značaja za subotičku rusinsku zajednicu.

Ubrzana asimilacija, iseljavanje mladih porodica u inostranstvo i nedostatak prostora gde bi se Rusini iz Subotice i okolnih mesta mogli susresti doveli su do otuđivanja i nepoznavanja jednih sa drugima. I pored

tako teških okolnosti tradicionalne manifestacije Rusina u Subotici kao što su Nacionalni praznik Rusina, Proleće dr Mafteja Vinaja, Kirbaj i Sportke igre Jaša Bakov su nastavile da se održavaju a članovi društva su uzeli i učešće i u programima drugih nacionalnih zajednica.

U poslednje vreme otvaranje novih radnih mesta u Subotici doprinelo je da su se Rusini iz tradicionalnih rusinskih sredina počeli doseljavati u Suboticu i tako je nastao novi talas koji bi trebalo okupiti u uključiti u aktivnosti Društva.

U međusobnim kontaktima među ljudima izražena je želja da se opet pokrene sekcije i došlo se do zaključka da postoji potreba za fakultativnim izučavanjem rusinskog jezika sa elementima nacionalne kulture na predškolskom i školskom nivou. Na taj način bi se stvorile nove generacije. Tako osvešćeni mladi Rusini koji su zavoleli svoju kulturu i jezik mogli bi se uključiti u aktivnosti društva a samim tim i oživeti sekcije.

Sa povećanjem broja članova Društva Rusina u Subotici obogatiće se kulturni život grada, produžiće se rusinska tradicija na korist nama a samim tim doprineće i bogatstvu društvenih zajednica u ovom gradu.

Foto Nino

Foto Nino

Foto Nino

Foto Nino